

Opmærksomhedsområder og inspiration til arbejdet med kunst og kultur i børn og unges hverdag – praksis

Hvordan kan arbejdet med kunst og kultur for alle børn og unge så fungere i praksis? Der planlægges ofte med Den æstetiske læreproces som udgangspunkt og lægger sig dermed ofte op ad forløb i dagtilbud og skole – aktiviteter og undervisningsforløb – hvor pædagoger og lærere er involveret.

Mange konsulenter kan møde en pædagog eller lærer, som har børnegrupper/klasser der får planlagte forløb med udgangspunkt i at sikre børn og unges møde med kunst og kultur i lokale kulturpakker eller forløb. Det kan være lokale aftaler og planer, som pædagoger og lærere ikke er med til at planlægge. Det er derfor vigtigt, at der skabes god kommunikation på alle niveauer, så aktiviteter og forløb bliver modtaget positivt. Det kan være svært at få besøg af en person med en anden profession inde i børnegruppen/klassen, men dette kan afhjælpes med gode aftaler og afklaret rollefordeling.

Indholdet af aktiviteter og forløb skal naturligvis hænge sammen med børn og unges hverdag i de kommunale institutioner og dermed fungere som understøttende i forhold til dagtilbuddets styrkede læreplaner og skolens Fælles Mål.

I de følgende ”kasser” er forskellige områder, der kan være af interesse for forståelse af, hvad børnekultur er i praksis. Hvis alle kommuner havde en børnekulturkonsulent og et vedtaget kommunalt fokus om, at alle børn og unge skal møde kunst og kultur i deres hverdag, så ville der givetvis være 98 forskellige måder at løse opgaven på. Hver kommune er unik med dets særpræg, antal borger og muligheder indenfor kunst – og kulturinstitutioner, traditioner og værdisæt – men også forskellig i forhold til de planlagte aktiviteter og forløb, der lægges ud til kommunens institutioner.

På trods af forskellighederne kommuner imellem, er der dog mange fælles udgangspunkter, når planlægningen går i gang. Vigtigt er det, når der kan/skal lægges planer, at modtagerne oplever, at de planlagte aktiviteter er relevante og supplerende til den hverdag, de kan/skal indgå i.

Ganske mange kunst – og kulturaktiviteter understøtter dagtilbuddets Styrkede læreplaner og folkeskolens Fælles Mål og de kan fungere som et bindeled til fritidsinteresser, som igen kan knytte sig til fritidstilbud i fx kommunens musik -, billede, - eller kulturskoler. Aktiviteter og forløb planlagt af den kommunale børnekulturkonsulent fungerer positivt understøttende og fungerer som en god praksis og relevant i den varierede skoledag/hverdag.

Desværre kan koblingen være svær at tydeliggøre, så det kan blive nødvendigt, at konsulenten i samarbejde med skolechef, skoleledelser, lærere og pædagoger sikrer en fælles forståelse. Det er flere professionsforståelser, der mødes i disse aktiviteter og forløb, men vigtigt er det, at alle parter kan se relevansen og den supplerende funktion. Etableres et godt samarbejde, fælles forståelse af muligheder for børn og unge at deltage i aktiviteter, der omfatter kunst og kulturaktiviteter så er det kun positivt set i forhold til hverdagen i uddannelsessystemet, hvor koblingen mellem uddannelse og fritid eksistere, men også i forhold til trivsel, motivation, refleksion m.m. jævnf. ”Kortlægning af forskning i effekten af børns møde med kunst og kultur” 2017, Finn Holst. Kunst.dk.

Jeg har ofte haft en bekymring for om relevansen er tydelig nok og derfor opstillet forskellige kunst og kulturområder, som alle understøtter eller simpelthen er en del af uddannelsessystemets indholdet i De styrkede læreplaner i dagtilbuddet og folkeskolens Fælles Mål. Det er bare ikke altid man som lærer, pædagog eller skoleledelse lige får øje på det, men samarbejdet med andre professioner til gavn for børn og unge kan gøre være med til at udvikle gode og yderst relevante forløb.

Alle forløb, eksempler, ideer, temaer og områder kan genfindes i fx Fælles Mål og er derfor relevante. En del af ideerne kan oven i købet findes i flere fags Fælles Mål fra praktisk musiske fag, dansk, madkundskab, bevægelse, geografi, biologi, kristendom m.m.

I Den styrkede pædagogiske læreplan for dagtilbudsområdet kan ligeledes genfindes mange områder, der kan anvendes i dagligdagen og understøtte pædagogernes arbejde.

Til alle fagområder er oplistet temaer, ideer, forløb m.m. i notatform. Vælges gerne et tema, forløb, ide m.m. og efterfølgende få afklaret sammenhængen mellem dagtilbuddets og skolens forventninger med professionelle kunst – og kulturfolk i forhold til deres faglighed og muligheder for aktiv deltagelse i børn og unges hverdag.

Arkitektur og design

Sørg for at definere de to begreber/fag. De hænger sammen og er forskellige, men det kan være op til opgaven/aktiviteten, hvad der samler og skiller dem ad.

Byens rum – opdag, tegn, udvikle og bygge

Husets rum – opdag, tegn, udvikle og bygge

Præsenter anvendte materialer og undersøg deres kvaliteter, anvendelighed m.m.

Behovsgennemgang af fx beboelse, rum til aktivitet, brugsbygninger og deres indhold og placering fx lægehus, børnehave m.m.

Byens rum – beskriv og tegn dem. Stil spørgsmål om, hvordan de er udviklet i forhold til borgernes behov – gerne med blik på forskellige aldersgrupper, byens traditioner m.m.

Find genstande i byens rum, der har funktioner fx skilte, bænke, hegn, stativer. Definér om de er prydggenstande eller praktiske – måske begge dele

Find vej i byen for alle borgere – skilte, pile, signaler, striber m.m. Lav opdagelsesruter.

Kommunikation. Sproget i byens rum – hvem er modtageren? Kan alle være modtagere?

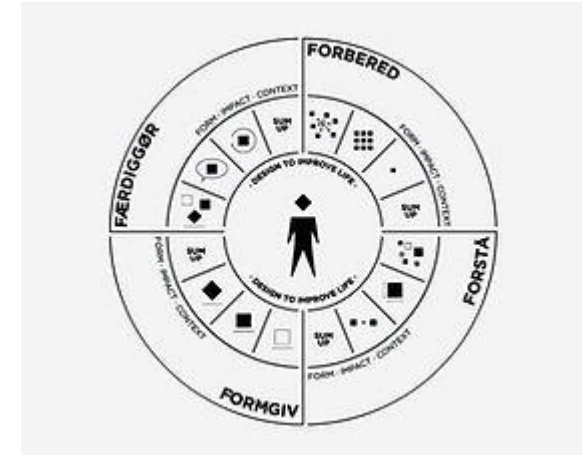
Udsmykning i byens rum fra murmaleri, graffiti, instruktion, navneskilte m.m.

Indendørs hjælpemidler til anvendelse – hvordan udvikles de og hvordan kan børn/elever udvikle nye? Vær eksperimenterende i forhold til forskellige personers behov. Brug design Designkompasset:

Klimaopmærksomhed på valg af genstande i byens rum – besøg tiltag og forsøg at udvikle nye tiltag.

Grønne arealer, grønne tage, blomster i det offentlige rum – funktion, form, målgrupper m.m.

Vild natur – Landart. Hvor kan kunst være i naturen/ i samspil med naturen?

Besøg museet

Udstillinger og oplevelser på museet – lave interessante temaer, som giver mulighed for refleksion, reproduktion, billedligt talt, relation

- stil krav til udstillinger, så de giver indsigt, deltagelse og en mulighed for at overveje, hvad børn/elever tager med sig hjem?

Forstå at være sammen med historien – giv eksempler på fortællemetoder og nye mulige møder med historien gennem personer, genstande og steder

Hvordan kan børn forstå historien ved at "gøre" historie – foreslå temaer til museet. Som forberedelse og efterbehandling; gendan redskaber, tøj, hverdagsopgaver m.m.

Gennemfør spil og gerne rollespil – "Hvad er det?" og få hjælp af museets formidlere.

Skattejagt – find en interessant ting i fx montre eller rum – en genstand i hvert rum. Få genstande kan fortælle mere end mange/repræsentation.

Hvad skal denne genstand mon bruges til og hvem har udformet den til ... ? Stil krav til jer selv og opdigte historier, men stil også gode spørgsmål til formidlere.

Familiehistorier – lad eleverne søge i egne familiehistorier. Glem familietræet og lad episoder/erindringer og fotos være fortællingerne.

Anetavler – tegn og byg. Godt til at tælle generationer bagud – forståelse for årstal.

Hvad er nødvendige genstande før og nu? Udgangspunkt er besøg i fx ældre bygninger, frilandsmuseer men også samtaler med ældre generationer.

Smag på historien – Madam Mangor og Frøken Jensen kan være medhjælpere. Lav mad i madkundskabslokalet. Tal om madspild, køkkenets hjælpemidler, årstidsretter

m.m.

Klima/miljø-opmærksomhed før og nu fx madspild. Havens grøntsager og frugter - alt bruges/intet smides ud, forbrug før og nu, lav selv i stedet for køb. Undersøg forskellen mellem by og land. Forretninger, brugsforeninger, salg ved vejen m.m.

Generationsforståelse af hjemmet indretning og hverdag. Behov, beboelsesstørrelse, miljø, rengøring, sanitære forhold m.m.

Hvornår hændte følgende i dit og tidligere personers liv + betydning fx konfirmation, flytte hjemmefra, klare praktiske opgaver i hjemmet, uddannelse, basisviden til livet.

Hvilke jobs var der engang og arbejdsdage m.m. Arbejdsmarked og aftaler – velfærd.

Billedkunst

Teori om farver, lærred, træ, mure, sten, ler m.m. til forståelse ved anvendelse

Hvor i det offentlige rum kan billedkunst bruges og hvor kan børn/elever finde den?

Find /lav skjulte billeder, signaler, tegn, symboler på institutionen, hjemme, i det offentlige rum og lokalt/kommunen.

Lad børn/elever deltage i en fotosafari. Sæt tema op fx figurer, farver, skygger, materialer, natur m.m.

Streetart – gå på opdagelse efter murmaleri, graffiti og både ny og gammel bygningsudsmykning lokalt eller i den største by i området.

Hvad er farvers betydning i byrummet – signalforståelse. Gul – betyder, rød – betyder, hvid – betyder m.m.

Plakaters signaler – farvevalg, størrelse, bogstavtyper, tegninger m.m. Forskellige kunstperioder – billedjagt, igenmaleri (prøv at tegne med eksisterende kunst som udgangspunkt/inspiration). Munck's "Skriget" er tegnet adskillige gange af ham selv men også af amatører, elever m.fl.

Søg efter kunst med kvinder, børn, mænd, genstande m.m. Sæt fortællingerne ind i en fortællerramme, rollespil m.m.

National kunst – genkendelig for forskellige etniciteter, symbolisme, perioder fx naturalisme, abstrakt. Kendetegn fra forskellige kunstnere fx Dali, Nolde, Jorn m.fl.

Fortæl historien bag kunstværket – lige fra kalkmalerier til ny kunst. Giv dem evt. nye titler.

Religiøs kunst- deres placering og betydning.

Cirkus

Det er et krav eller måske nærmere en tydelig forventning, at alle elever bevæger sig på den institution, de går på.

Pulsen skal op, men det kan gøres på mange måder ca. 45 minutter hver dag i skoledagen.

Træningsforløb og smidighedsøvelser, hvor Yoga kan anvendes.

Der kan jongleres og lave cirkusartisteri som at springe, gynges, gøgle og lave kropskulpturer.

Det kræver god motorik, tillid og fælles forståelse i en gøgler, akrobatik, artistgruppe – her afklares fælles ansvar og består af aktiviteter, der kræver tillid.

Gruppens fælles forståelse i en præsentation er spændende – ingen kan undværes – men alle finder deres relevante plads.

Alle cirkusartisters aktiviteter kan anvendes i mindre forløb, men da dette kræver længere tids træning, kan det kun anbefales, hvis flere forløb planlægges med godt tidsinterval.

Cirkusmuseet kan formidle kontakt til undervisere.

Demokratisk dannelse

Folkeskolen forbereder eleverne til medleven og medbestemmelse i et demokratisk samfund og til medansvar for løsningen af fælles opgaver.

Skolens undervisning og hele dagligliv bygger på åndsfrihed og demokrati. (Lov om folkeskolen af 26. juni 1975, §2).

Den norske professor i pædagogik Olga Dysthe har beskæftiget sig med og skrevet anvendeligt materiale til skoleforløbet. Hendes beskrivelse af den dialogbaserede pædagogiske praksis og det flerstemmige klasserum, hvor eleverne gøres til medproducenter i forhold til egen deltagelse i kundskabsformidling, er nyttig viden.

Lad alle elever være tilstede i mange formater. Fx med udgangspunkt i forståelsen af det repræsentative demokrati, kan eleverne indgå som aktive deltagere og medaktører evt. i rollespil.

Deltag som børnekulturkonsulent i kommunens Elevbyråd på de enkelte skoler og et fælleskommunalt elevråd, hvor alle har en andel i forslag med et lokalt udgangspunkt, tydelig økonomi og med en sikkerhed i at det vedtagne kan virkeliggøres.

Lav øvelser i klassefællesskabet, hvor alle kan få mulighed for at udtrykke sig – vær en tydelig voksen og giv eleverne tillid til at deltage. Olga Dysthes programforslag.

Brug mange forskellige ”spil” og lege til at få eleverne i trygge rammer til at udtrykke sig.

Vælg overskuelige emner til elevgruppen.

Læg skærmene væk og lad eleverne se hinanden i øjnene.

Besøg rådhus og se hvorledes byen fungerer. Tal med medarbejdere i små overskuelige grupper og få viden om deltagelse og samarbejde med den almene borger.

Borger – hvad er det? Politikere – hvem er de? Hvor er byens stemme? Lokalavis og byens politikere deltager gerne, men det gør ledere af Musikskolen Kulturskole, bibliotek m.fl. også gerne.

Brug eleverne, som er valgt til Elevråd på de enkelte skoler – med årshjul, repræsentantskab, formidling og ansvar.

Brug gerne et evt. Fælles Elevråd med årshjul, repræsentantskab, formidling og ansvar.

Lad elever, som har arbejdet med demokratisk dannelse, indgå i mange planlægningsopgaver og fælles kommunale events.

Film og foto

Med udgangspunkt i både fortælling, tematik og teknisk viden kan den professionelle filmfotograf og fotograf sætte eleverne ind i kunsten at formidle vores omverden.

Teknisk viden om materiale og teoretisk viden om billedforståelse skal indgå i forløb. Det er i øvrigt obligatorisk i udskolingen.

Her kan aktiviteter være:

Fotosafari – tema figurer i byen, døre, åbninger, lys og mørke, fødder og sko, vinduer m.m.

”Gå tæt på” insekter, blomster, materialer i daglig brug mm.

Lav små film – kortfilmgenren

Viden om grænser for visning på billedmedier – tema om misbrug af billeder på net, Tok Tok m.m.

Digital dannelse - viden om brug og misbrug. Samarbejde med SSP er en god samarbejdspartner.

Kultur

Begrebet omhandler en lang række områder fx national historie, traditioner, lokalhistorie, højtidsfejring, kalenderbegivenheder, sport, fælles historie, generationsfortællinger, byplaner, lokal og kommunal værdisæt, beklædning, boligindretning, bæredygtighed og meget, meget mere.

Eksempler på temaer, som kan anvendes i forhold til flere fag og emner:

- Haver. Design, planlægning, udnyttelse af jordarealer, beplantning, frugt og nyttehaver og udnyttelse af brugen. Her kan mange længerevarende forløb indgå.
- Mad. Lokale retter, høstudbytte til brug i køkkenet, årstidernes planter til brug i den daglige madlavning, traditionelle retter, brødbagning, snak om madspild
- Påklædning. Forskellige materialer og brugen af dem, syning, hækling, strik, vævning m.m. Se på behov og mode. Bæredygtighed. -Håndarbejde. Historisk set, børneaktiviteter, arbejde, fritidsbeskæftigelse. Prøv forskellige håndværk og lad elever starte fra materialets udgangspunkt fx uld til strikkegarn. -Træarbejder. Snedkerfagets muligheder og materialer. Bearbejdning i samarbejde med professionelle håndværkere med deres store respekt for materiale og fag, som sammen med børn og unge kan inspirere dem til håndværket.
- Viden om redskaber og deres brug. Andre håndværkere som arbejder med ben, horn, læder m.m.
- Vores fælles fortællinger, skrøner og lokale historier, der knytter sig til tidligere og nulevende lokale personligheder og steder.
- Fælles sangskat
- Danse og deres lokale, regionale og nationale tilknytning og anvendelse
- Beboelse. Former for beboelse og indretning.

Litteratur

Leg med bogstaver, ord, tegn og skab nye ord i forskellige sammenhænge og genrer.

Brug bevægelseslege med talemåder, ordsprog. På Dansk Sang er udgivet flere bøger med sange og bevægelsesaktiviteter til dagtilbud og skole.

Læs breve fra fx Morten Nielsen og skriv fysiske breve til hinanden (skole til skole, eller to klasser, en klasse til børnehave m.m.) Brevskrivning kan og har altid være en kommunikation mellem mennesker.

Læs Dagbøger, find forskellige typer af dagbøger, skriv, tegn og sæt billeder m.m. ind i dagbøgerne.

Tegne og ord og medbetydninger. Misforståelser imellem mennesker giver gode fortællinger. Ordillustrationer fx Ib Spang Olsen.

Tegneserier inkl. lydord. Naturligvis laver klassen sin egen Tin Tin og skaber en figur der ikke taler almindeligt.

Medbetydninger af både ord og illustrationer – Halfdan og andre.

Manuskripter – professionelle tekster og elevernes egne tekster til lokal forestilling m.m.

Mundtlige fortællinger – fra eventyr og folkesagn til nye løgnehistorier m.m.

Dialekter – kvarterets/generationssprog. Lyt og gæt på nettet. Der er mange lokalhistoriske arkiver, som ligger inde med optagelser.

Vandrehistorier – nye og gamle. Hvordan opstår en vandrehistorie? Skab nye og se, hvad de bliver til.

Genkendelse af genrer – roman, novelle, poesi, essay m.m. Brug tegninger eller skab forskellige genrerum i samarbejde med det kommunale bibliotek.
Eventyr – forskellige perioder og lærehistorier. Skab fortælle tid, fysiske oplæsningsperioder, lyt til skuespillerens oplæsning.
Folkeviser – syng og dans dem. De kan også filmes, som drabelige historier eller tegneserier.
Sangtekster – fra børnesange til den danske sangskat. Lyt til forskellige udgaver af sange.
Persongalleri i skrevne og fortalte tekster. Lav rollespil og vær i teksterne – lav et Bayeux-tæppe over personernes gerninger
Nyt sprog – sms, digitalt sprog. Skriv meddelelser til andre generationer og tal om læsbarhed men også om, hvordan vi kan gå forbi hinanden. Sprogets forandring.
Hvad er litteratur? Sjovt, spændende, medrivende, fremtidssyn og mulighed for med/videreskrivning
Journalistik – artikelskrivning med rubrik, foto osv. Lav aftale med lokalavisen eller biblioteket om assistance.
Kildekritik og fake news. Skriv korrekte og falske historier måske til brug for nyhedsformidling/rollespil.

Musik

Det er Musikskolens ansvar at få udarbejdet en Samarbejds – eller partnerskabsaftale med de lokale folkeskoler. Dagtilbuddet kan indgå.
Musikpædagoger kan anvende Music Mind Games – et spil om musik, hvor begreber og musikkens byggestene formidles og erkendes i dagtilbud men mest til skolen
Få musikpædagoger til at indgå i forløb i dagtilbud og skoler med særligt fokus på: Motorik /klappelege og danse
Skab tema om: Sanglege, Rim og remser og følg op på dem i fastlagte perioder hvert år.
Stomp – kan sætte alle i gang med at spille på skolen og hjemme. Forståelse af at vi kan spille på alt og musikken er omkring os overalt.
Kor - eller sanglæreren fra Musikskolen arbejder i faste forløb med Solmisation og flerstemmig sang i klasseværelset. Det giver en fysisk forståelse af bl.a. toners bevægelse
Årstids – og temasange synges i fællessangaktiviteter i kommunen, på fællesarealer i byen, på skolen, på kommunale institutioner m.m.
Bevægelsessange – tag alle aldre med og dans og syng sammen. Hjælper til at huske ord, udtale og kommunikere.
Forløb med musikhistoriske oplevelser - Viden om komposition og komponister – musik har eksisteret længe og god musik består.
Instrumentkendskab – få besøg af musikere fra lokal musikskole eller orkestret. Lære instrumenterne at kende – praksis og lyd.
Musik har mange genrer - Lyt til dem og lad billeder, fortællinger og evt. danse følges med eksempler.
Musikfortællinger – skab egne fortællinger og/eller lyt til skabte fortællinger. Balletmusik eller tematisk komponeret musik.
Underlægningsmusik til tegnefilm – se og oplev musikkens betydning for bevægelse, emotion m.m.
Faste rutiner i musiklokalet – det kan være meget utrygt at lave musik. Lokalet er indrette på en anden måde end klasseværelser er flest. Lær at være sammen om musik.
Etabler et årshjul, således at alle fagets områder belyses og indgår sammen med musikskolens undervisere.
Musikfaget består ikke kun af lærerens udvalgte numre – mød andre i et musiknetværk i kommunen og forny dit repertoire.
Lav kommunale fællessangsarrangementer til højtider, events og ved borgerinddragende møder.
Mød musiklærerne på Musikskolen på kommunale musikdage – en fastlagt plan, så alle årgange lærer den lokale musikskole at kende.
Lad eleverne prøve kræfter med at komponere sammen med en komponist eller musikskolelærer i planlagt forløb.
Skab skolens musikårshjul og lad musikken indgå i mange fag: dansk, engelsk, historie, kristendom, idræt osv.

Scenekunst

Lav faste samarbejder med lokal dramaturg eller skuespiller, som indgår i kontraktforløb i dagtilbud, skoler og kulturinstitutioner.

Dramaforløb – med udgangspunkt i børn/elevs egen hverdagsoplevelser

- med udgangspunkt i hverdagens relationer, kommunikation, udfordringer, drømme, utopier

- med udgangspunkt i fortolkning af læste/kendte tekster

Genrer: komedie, tragedie, mimik, pantomime, oplæsning og musikforestillinger – opera, operette, musical. Danseforestillinger og et godt mix både indendørs og udendørs

Events og koncerter, hvor de deltagende parter kommunikerer med publikum. Ord og mimik, der understøtter forløb, fortælling, information.

Skabe rum/etabler i det fri og indendørs, hvor lyden er din følgesvend - lydkulisser. Fx i samarbejde med Billedskolen, Ungdomsskolen, billeskolefaget i folkeskolen.

Bygge kulisser – bevægelige og stationære i sammenhæng med samtale om regi, kulturel sammenhæng, fantasi og refleksion. Til brug for opmærksomhed på væsentlige emner, events, vejvisning mm.

Skrive manuskripter sammen med en manuskriptforfatter og lad teksterne afprøves på scenen eller for publikum.

Lave projekter, hvor totalteatertanken spiller med. Brug fælles initiativer i kommune fx miljø, sammenhold, generationsmøder til at få mange til at deltage.

Comic og Stand up – etabler en kommunal scene.

Revy – skriv sangtekster og erfare grænser for, hvad der kan/må skrives og præsenteres fra en scene

Børneteater – møde professionelle ensembler, modtage inspirationsmateriale og gennemføre samtaler om tema, produktion m.m.

Gadeteater – synliggøre fx børn og deres færdigheder på akrobatik, tale, sang, dramatik